TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2004. gada 11. novembrī *

Lieta C-457/02

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Tribunale penale di Terni* (Itālija) iesniedza ar rīkojumu, kas pieņemts 2002. gada 20. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2002. gada 18. decembrī, krimināļajā tiesvedībā pret

Antonio Niselli.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*] un Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*] (referents),

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre M. Muhika Arsamendi [*M. Múgica Arzamendi*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 6. maijā,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ņemot vērā mutvārdu apsvērumus, ko sniedza:

— Nizelli [*Niselli*] vārdā — L. Matrella [*L. Mattrella*] un E. Moridži [*E. Morigi*], *avvocati*,

— Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz M. Fjorilli [*M. Fiorilli*], *avvocato dello Stato*,

— Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. Kostantidinis [*M. Kostantidinis*] un R. Amorosi [*R. Amorosi*], kam palīdz G. Barbara [*G. Barbara*], *avvocato*,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 10. jūnijā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Prejudiciālu nolēmumu lūdz par to, kā interpretēt Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvu 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.), kas grozīta ar Padomes 1991. gada 18. marta Direktīvu 91/156/EEK (OV L 78, 32. lpp.) un ar Padomes 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK (OV L 135, 32. lpp., turpmāk tekstā — "Direktīva 75/442").

2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar krimināLo tiesvedību pret tiesājamo Nizelli par atkritumu apsaimniekošanu bez kompetentās iestādes iepriekšējas atļaujas.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienas regulējums

3 Direktīvas 75/442 mērķis ir tuvināt valstu tiesību aktus atkritumu apsaimniekošanas jomā.

4 Šīs direktīvas 1. panta a) apakšpunkta pirmajā daļā atkritumi ir definēti kā "jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās, un no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

5 Direktīvas 75/442 I pielikumā ar virsrakstu "Atkritumu kategorijas" punktā Q 1 ir minētas "[r]ažošanas vai patēriņa atliekas, kas turpmāk nav precizētas", punktā Q 14 — "[p]rodukti, kas to īpašniekam vairs nav vajadzīgi (piem., lauksaimniecības, mājsaimniecības, biroja, uzņēmējdarbības, veikalu atkritumi u.c.)" un punktā Q 16 — "[j]ebkuri materiāli, vielas vai produkti, kas nav iekļauti iepriekš minētajās kategorijās".

6 Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta otrā daļa uztic Komisijai pienākumu sagatavot "to atkritumu sarakstu, kuri pieder I pielikumā minētajām kategorijām"

(turpmāk tekstā — "Atkritumu saraksts"). Ar tādu mērķi tika pieņemts Komisijas 2000. gada Lēmums 2000/532/EK, ar ko aizstāj Lēmumu 94/3/EK, ar kuru izveidots atkritumu saraksts saskaņā ar 1. panta a) punktu Padomes Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem, un Padomes Lēmumu 94/904/EK, ar kuru izveidots bīstamo atkritumu saraksts saskaņā ar 1. panta 4. punktu Padomes Direktīvā 91/689/EEK par bīstamajiem atkritumiem (OV L 226, 3. lpp.). Šis saraksts tika vairākkārt grozīts, t.sk. pēdējoreiz ar Padomes 2001. gada 23. jūlija Lēmumu 2001/573/EK (OV L 203, 18. lpp.). Atkritumu saraksts stājās spēkā 2001. gada 1. janvārī. Šī saraksta 17. nodaļā ir minēti "būvgruži un ēku nojaukšanas atkritumi (ieskaitot ar bīstamām vielām piesārņotu bagarējot izraktu zemi)". Šīs nodaļas 17 04 ierakstā ir uzskaitīti dažādi metāla atkritumu veidi. Atkritumu saraksta ievadā ir precizēts, ka šis saraksts ir saskaņots saraksts, kas tiks periodiski pārskatīts, taču "materiāla iekļaušana sarakstā nenozīmē, ka tas vienmēr visos apstākļos ir tikai atkritumprodukts. Materiālus tikai par atkritumiem uzskata gadījumos, kad tie atbilst Direktīvas 75/442/EEK 1. panta a) punktā dotajai atkritumu definīcijai".

7 Minētās direktīvas 1. panta b) punktā "radītājs" ir "ikviens, kura darbība rada atkritumus ("sākotnējais radītājs"), un/vai ikviens, kas nodarbojas ar atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citām darbībām, kuru rezultātā mainās atkritumu īpašības vai sastāvs".

8 Savukārt "īpašnieks" Direktīvas 75/442 1. panta c) punktā ir definēts kā "atkritumu ražotājs vai fiziska vai juridiska persona, kuras īpašumā atrodas atkritumi".

9 Minētās direktīvas 1. panta d) punktā atkritumu "apsaimniekošana" ir definēta kā "atkritumu savākšana, pārvadāšana, reģenerācija un apglabāšana, tostarp šādu darbību pārraudzība un apglabāšanas vietu aprūpe pēc to slēgšanas".

10 Direktīvas 75/442 1. panta e) un f) punktā atkritumu "apglabāšana" un "reģenerācija" ir definēta kā ikviena darbība, kas minēta attiecīgi II A un II B pielikumā. Šos pielikumus zinātnes un tehnikas sasniegumiem pielāgoja ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK (OV L 135, 32. lpp.). Starp reģenerācijas pasākumiem, kas uzskaitīti II B pielikumā, punktā R 4 ir minēta "[m]etālu un to savienojumu otrreizējā pārstrāde/reģenerācija" un punktā R 13 ir minēta "[a]tkritumu glabāšana pirms kādas no [šajā pielikumā minētajām] darbībām (izņemot pagaidu glabāšanu pirms savākšanas ražošanas teritorijā)".

11 Direktīvas 75/442 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts nosaka, ka dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai mudinātu reģenerēt atkritumus, tos atkārtoti pārstrādājot, izmantojot atkārtoti vai izmantojot jebkuras citas darbības, lai iegūtu otrreizējās izejvielas.

12 Šīs pašas direktīvas 4. pants nosaka, ka dalībvalstīm jāparedz vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neizmantojot metodes vai darbības, kas varētu radīt kaitējumu videi, un jo īpaši neapdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, augus un dzīvniekus, un neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām. Šajā pantā ir paredzēts, ka dalībvalstīm turklāt jāveic vajadzīgie pasākumi, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu.

13 Direktīvas 75/442 9. un 10. pants nosaka, ka jebkuram uzņēmumam, kas nodarbojas ar atkritumu apglabāšanu vai reģenerāciju, jāsaņem kompetentās iestādes atļauja.

14 Direktīvas 75/442 11. pantā tomēr ir paredzēts, ka noteiktos apstākļos iespējams izņēmums no atļaujas prasībām.

Valsts tiesiskais regulējums

15 Direktīvu 75/442 Itālijas tiesībās transponēja ar 1997. gada 5. februāra likumdošanas dekrētu Nr. 22, ar kuru piemēro Direktīvu 91/156/EEK par atkritumiem, Direktīvu 91/689/EEK par bīstamajiem atkritumiem un Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (kārtējais pielikums *GURI* Nr. 38, 1995. gada 15. februāris), kas grozīts ar 1997. gada 8. novembra likumdošanas dekrētu Nr. 389, (*GURI* Nr. 261, 1997. gada 8. novembris, turpmāk tekstā — "Likumdošanas dekrēts Nr. 22/97").

16 Likumdošanas dekrēta Nr. 22/97 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā "atkritumi" definēti kā "jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts A pielikumā noteiktajās kategorijās, un no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties". Šī likumdošanas dekrēta A pielikumā ir pārņemts Direktīvas 75/442 I pielikuma "Atkritumu kategoriju" saraksts. Turklāt Likumdošanas dekrēta Nr. 22/97 B, C un D pielikumā ir uzskaitītas attiecīgi atkritumu apglabāšanas un reģenerācijas darbības, tāpat kā tas ir Direktīvas 75/442 II A un II B pielikumā, kā arī "bīstamie atkritumi" Direktīvas 91/689 1. panta 4. punkta nozīmē.

17 Dažu atkritumu veidu apsaimniekošanai Likumdošanas dekrēts Nr. 22/97 prasa administratīvu atļauju. Ja šādas atļaujas nav, iestājas krimināltiesiskā atbildība.

18 Pēc tam, kad tika uzsākta krimināllieta, par kuru ir pamata lieta, 2002. gada 8. jūlijā tika pieņemts dekrēts-likums Nr. 138 (*GURI* Nr. 158, 2002. gada 8. jūlijs), kas kļuva par 2002. gada 8. augusta likumu Nr. 178, (*GURI* Nr. 187, 2002. gada 10. augusts, turpmāk tekstā — "Dekrēts-likums Nr. 138/02").

19 Šī dekrēta-likuma 14. pantā ir sniegta "autentiska interpretācija" terminam "atkritumi" Likumdošanas dekrēta Nr. 22/97 nozīmē, kurā ir precizēts sekojošais:

"1. Terminus "atbrīvojas", "ir nodomājis atbrīvoties" vai "ir spiests atbrīvoties", kas minēti Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā un tā vēlākajos grozījumos [..], interpretē šādi:

a) "atbrīvojas": ikviena darbība, ar kuru tieši vai netieši vielu, priekšmetu vai lietu nodod vai pakļauj apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] B un C pielikumu;

b) "ir nodomājis": griba vielu, priekšmetu vai lietu nodot apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] B un C pielikumu;

c) "ir spiests atbrīvoties": pienākums vielu, priekšmetu vai lietu pakļaut apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai, kurš ir paredzēts likumā vai publisko tiesību iestāžu aktā vai ko par pienākumu uzliek pati priekšmeta, vielas vai lietas daba, vai tāpēc, ka šie priekšmeti, vielas vai lietas ir Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] D pielikumā paredzētajā bīstamo atkritumu sarakstā.

2. Panta 1. punkta b) un c) apakšpunkts neattiecas uz lietām, vielām vai priekšmetiem, kas ir ražošanas vai patēriņa atliekas, ja ir izpildīts viens no šiem nosacījumiem:

a) tos ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tie tiek izmantoti atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā, tos iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi;

b) tos ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tie tiek izmantoti atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā pēc tam, kad tie ir iepriekš apstrādāti, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] C pielikumā."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

20 Pret Nizelli, kas ir juridiski atbildīgs par sabiedrību *ILFER SpA*, tika celta apsūdzība par atkritumu apsaimniekošanu bez atļaujas. Karabinieri aizturēja *ILFER SpA* puspiekabi, kad tā transportēja dzelzi saturošus materiālus bez atkritumu identifikācijas veidlapas, kas paredzēta Likumdošanas dekrētā Nr. 22/97. Turklāt izrādījās, ka puspiekabe nebija reģistrēta atkritumu apstrādes uzņēmumu valsts reģistrā, kā to paredz minētais Likumdošanas dekrēts.

21 Saskaņā ar procesa gaitā sniegto tehnisko ziņojumu izņemtie materiāli radās, izjaucot mašīnas un transporta līdzekļus vai savācot atkritumos nodotos priekšmetus. To kopējās īpašības bija dzelzs saturs gan tīrā veidā, gan sakausējumā ar citiem

metāliem, un tas, ka tie daļēji bija piesārņoti ar organiska rakstura vielām, tādām kā laka, eļļas vai šķiedras. Tie bija radušies dažādos tehnoloģiskos ciklos, no kuriem tie bija izņemti, jo minētie materiāli tajos vairs nebija izmantojami.

22 Saistībā ar to, kā kriminālprocess būtu virzāms pēc tam, kad stājies spēkā Dekrēts-likums Nr. 138/02, *Tribunale penale di Terni* pēc būtības ir jautājumi par atkritumu jēdziena "autentisko interpretāciju", kas sniegta Dekrēta-likuma Nr. 138/02 14. pantā un kas varētu būt pretrunā Direktīvai 75/442. Saskaņā ar šo interpretāciju fakti, kas tiek pārmesti Nizelli, vairs nav uzskatāmi par noziedzīgu nodarījumu, jo izņemtos metāllūžņus bija paredzēts izmantot atkārtoti un tos tāpēc nevarēja kvalificēt kā atkritumus. Tomēr, ja šī interpretācija nebūtu saderīga ar Direktīvu 75/442, kriminālprocess būtu jāturpina, balstoties uz celto apsūdzību.

23 Precizējot, ka Komisija pret Itālijas Republiku ir uzsākusi procesu par pienākumu, kas tai izriet no Direktīvas 75/442, neizpildi, *Tribunale penale di Terni* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ir iespējams, ka atkrituma jēdziens ierobežojoši ir atkarīgs no šī nosacījuma, proti, ka termini "atbrīvojas", "ir nodomājis" vai "ir spiests atbrīvoties", kas Itālijā ir transponēti ar Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu, tiek interpretēti šādi:

a) "atbrīvojas": ikviena darbība, ar kuru tieši vai netieši vielu, priekšmetu vai lietu nodod vai pakļauj apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] B un C pielikumu;

b) "ir nodomājis": griba vielu, priekšmetu vai lietu nodot apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] B un C pielikumu;

c) "ir spiests atbrīvoties": pienākums vielu, priekšmetu vai lietu pakļaut apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai, kurš ir paredzēts likumā vai publisko tiesību iestāžu aktā vai ko par pienākumu uzliek pati priekšmeta, vielas vai lietas daba, vai tāpēc, ka šie priekšmeti, vielas vai lietas ir Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] D pielikumā paredzētajā sarakstā?

2) Vai ierobežojoši ir iespējams, ka atkritumu jēdziens neattiecas uz lietām, vielām vai priekšmetiem, kas ir ražošanas vai patēriņa atliekas, ja ir izpildīts viens no šiem nosacījumiem:

a) tos ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tie tiek izmantoti atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā, vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā, tos iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi;

b) tos ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tie tiek izmantoti atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā, vai arī analogā, vai atšķirīgā ciklā pēc tam, kad tie ir iepriekš apstrādāti, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas Likumdošanas dekrēta [Nr. 22/97] C pielikumā (ar kuru Itālijā burtiski tika transponēts Direktīvas Nr. 91/156/EEK II pielikums)?".

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

24 Itālijas valdība, pirmkārt, apgalvo, ka lūgtā Kopienu tiesību interpretācija nav lietderīga, jo interpretācijas grūtības, uz kurām atsaucas iesniedzējtiesa, Itālijas judikatūrā nepastāv.

25 Itālijas valdība, otrkārt, apgalvo, ka prejudiciālie jautājumi ir nepieņemami, jo iesniedzējtiesa faktiski lūdz Tiesu izteikties par pienākumu neizpildi, kas tiek pārmesta Itālijas Republikai Komisijas uzsāktajā procesā un uz kuru ir izdarīta atsauce rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu.

26 Abi šie argumenti ir jānoraida. Tikai valsts tiesa, kura iztiesā prāvu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas var noteikt, ņemot vērā lietas īpatnības, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma pieņemšanai un cik piemēroti ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tātad tad, kad uzdotie jautājumi ir par Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. Tiesa var atteikties pieņemt nolēmumu par prejudiciālu jautājumu, ko uzdevusi valsts tiesa, tikai tad, kad acīmredzami ir skaidrs, ka Kopienu tiesību interpretācijai vai Kopienu tiesību normas spēkā esamības pārbaudei, ko lūdz šī tiesa, nav nekāda sakara ar pamata prāvas īstenajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesas rīcībā nav faktisko un tiesību elementu, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (skat. jo īpaši 2001. gada 13. marta spriedumu lietā C-379/98 *PreussenElektra*, *Recueil*, I-2099. lpp., 38. un 39. punkts).

27 Tomēr šajā gadījumā tas tā nav. Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet tas, ka Tiesas uzdotie jautājumi ir tieši saistīti ar prāvas, kas norisinās *Tribunale penale di Terni*, priekšmetu. Otrkārt, prejudiciālie jautājumi nekādi nezaudē priekšmetu tādēļ, ka Komisija pret Itālijas Republiku ir uzsākusi procesu par to pienākumu neizpildi, ko tai uzliek Direktīva 75/442.

28 Neapstrīdot iespēju vērsties Tiesā, Komisija savos rakstveida apsvērumos apgalvo, ka valsts tiesa nevarēs atsaukties uz Direktīvu 75/442, lai noteiktu vai pastiprinātu Nizelli kriminālatiesisko atbildību, ja Tiesa konstatētu to, ka Dekrēta-likuma Nr. 138/02 14. pants, kas izslēdz attiecīgās personas kriminālatiesisko atbildību, neatbilst minētajai direktīvai.

29 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka direktīva kā tāda nevar radīt pienākumus privātpersonai un tāpēc uz to kā tādu pret šādu personu nevar atsaukties (skat. jo īpaši 2000. gada 14. septembra spriedumu lietā C-343/98 *Collino* un *Chiappero*, *Recueil*, I-6659. lpp., 20. punkts). Tāpat direktīvas kā tādas un neatkarīgi no dalībvalsts tiesību normas, kas pieņemta tās piemērošanai, iedarbība nevar būt tāda, ka ar to nosaka vai pastiprina personu, kas pārkāpj tās noteikumus, kriminālatiesisko atbildību (skat. jo īpaši 1987. gada 8. oktobra spriedumu lietā 80/86 *Kolpinghuis Nijmegen*, *Recueil*, 3969. lpp., 13. punkts, un 1996. gada 26. septembra spriedumu lietā C-168/95 *Arcaro*, *Recueil*, I-4705. lpp., 37. punkts).

30 Tomēr šajā gadījumā ir skaidrs, ka laikā, kad iestājās fakti, kuru dēļ tika uzsākta kriminālatiesvedība pret Nizelli, šie fakti attiecīgā gadījumā varēja būt kriminālatiesi sodāmi pārkāpumi. Šādos apstākļos nav jāmeklē atbilde uz to, kādas sekas varētu izrietēt no soda likumīga pamata principa, piemērojot Direktīvu 75/442 (šajā sakarā skat. 1997. gada 25. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-304/94, C-330/94, C-342/94 un C-224/95 *Tombesi* u.c., *Recueil*, I-3561. lpp., 43. punkts).

31 Prejudiciāla nolēmuma lūgums tātad ir pieņemams.

Par lietas būtību

Par pirmo jautājumu

32 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai termini "atbrīvojas", "ir nodomājis atbrīvoties" vai "ir spiests atbrīvoties", kas lietoti Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmajā daļā, ierobežojoši attiecas uz gadījumiem, kuros kādas vielas vai priekšmeta turētājs to tieši vai netieši nodod vai pakļauj apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai, kas paredzēta šīs direktīvas II A un II B pielikumā, vai kuros tam ir griba vai pienākums to darīt saskaņā ar likumu vai publisko iestāžu aktu vai vielas vai priekšmeta veida dēļ, vai tāpēc, ka tas ir minēts bīstamo atkritumu sarakstā.

33 Atkritumu jēdziena piemērošanas joma ir atkarīga no termina "atbrīvoties" nozīmes. Tas ir jāinterpretē, ņemot vērā Direktīvas 75/442 mērķi, kas atbilstoši tās preambulas trešajam apsvērumam ir cilvēku veselības aizsardzība un vides aizsardzība pret kaitējumiem, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana, kā arī EKL 174. panta 2. punktu, kas paredz, ka Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību un pamatojas uz piesardzības un preventīvās darbības principu (skat. jo īpaši 2002. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-9/00 *Palin Granit* un *Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, *Recueil*, I-3533. lpp., turpmāk tekstā — "spriedums *Palin Granit*", 22. un 23. punkts).

34 Tomēr Direktīva 75/442 nepiedāvā nevienu noteicošu kritēriju, pēc kura būtu iespējams pārliecināties par turētāja gribu atbrīvoties no kādas konkrētas vielas vai priekšmeta. Tā kā Kopienas noteikumu nav, dalībvalstis var brīvi izvēlēties pierādīšanas līdzekļus attiecībā uz dažādajiem elementiem, kas definēti direktīvās, ko tās transponē, ja vien tas neietekmē Kopienu tiesību efektivitāti (skat. jo īpaši 2000. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-418/97 un C-419/97 *ARCO Chemie Nederland* u.c., *Recueil*, I-4475. lpp., 41. punkts).

35 Saskaņā ar tādu atkrituma jēdziena definīciju, kā to izklāsta iesniedzējtiesa, vielas vai priekšmeta nodošana apglabāšanas un reģenerācijas darbībām tiek analizēta kā "atbrīvošanās" darbības, nodoma vai pienākuma izpausme Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē.

36 Ja jēdzienu "atbrīvoties" no kādas vielas vai priekšmeta definē, vadoties tikai no Direktīvas 75/442 II A un II B pielikumā minētās apglabāšanas vai reģenerācijas darbības veikšanas, šī interpretācija atkrituma kvalifikāciju padara atkarīgu no darbības, kas kā tāda var tikt kvalificēta kā apglabāšana vai reģenerācija tikai tad, ja tā attiecas uz atkritumiem. Tātad, šī interpretācija nesniedz nekādus atkrituma jēdziena precizējumus.

37 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka apstāklis, ka kāda viela tiek pakļauta darbībai, kas minēta Direktīvas 75/442 II A vai II B pielikumā, neļauj secināt, ka no tās atbrīvojas, un tātad uzskatīt šo vielu par atkritumiem (iepriekš minētais spriedums *Palin Granit*, 27. punkts). Tādējādi, ja attiecīgā interpretācija tiktu piemērota tā, ka ikviena viela vai priekšmets, kas pakļauti vienai no darbībām, kuras minētas Direktīvas 75/442 II A vai II B pielikumā, ir jākvalificē kā atkritumi, tā liktu šādi kvalificēt tādas vielas

vai priekšmetus, kas šīs direktīvas nozīmē tādi nav. Piemēram, saskaņā ar šādu interpretāciju degviela, kas tiek izmantota kā kurināmais, vienmēr būtu atkritumi, jo sadedzināšanas brīdī tā tiktu pakļauta darbībai, kas ietilpst Direktīvas 75/442 II B pielikuma R 1 kategorijā.

38 Bet pārsvarā, ja iesniedzējtiesas izklāstītā interpretācija tiktu piemērota tā, ka viela vai priekšmets, no kura atbrīvojas citādi kā veidos, kas minēti Direktīvas 75/442 II A un II B pielikumā, nav atkritums, šādi tiktu ierobežots atkritumu jēdziens, kā tas izriet no minētās direktīvas 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas. Šādi viela vai priekšmets, kas nav pakļauts pienākumam veikt apglabāšanu vai reģenerāciju un kura turētājs no tā atbrīvojas, vienkārši izmetot un nepakļaujot to šādai darbībai, netiktu kvalificēts kā atkritumi, lai gan tie tādi būtu Direktīvas 75/442 nozīmē.

39 Fakts, ka atkritumu izmešana nevar tikt uzskatīta par šo atkritumu apglabāšanas veidu, īpaši izriet no Direktīvas 75/442 4. panta otrās daļas, saskaņā ar kuru "[d] alībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu". Šajā tiesību normā izmešana skaidri tiek nošķirta no apglabāšanas. No tā izriet, ka vielas vai priekšmeta izmešana un apglabāšana ir divi no daudziem veidiem, kā no tiem var atbrīvoties Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē.

40 Tāpēc uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka atkritumu definīcija, kas sniegta Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmajā daļā, nevar tikt interpretēta tā, ka tā

ierobežojoši attiecas uz vielām vai priekšmetiem, kas tieši vai netieši nodoti vai pakļauti apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar minētās direktīvas II A un II B pielikumu, vai kurus to turētājs grib vai kurus tam ir pienākums pakļaut šādām darbībām.

Par otro jautājumu

41 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai no atkritumu jēdziena Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē var izslēgt ražošanas vai patēriņa atliekas, ja tās ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tās tiek izmantotas atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā, vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā, tās iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi, vai pēc tam, kad tās ir iepriekš apstrādātas, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas Likumdošanas dekrēta Nr. 22/97 C pielikumā, ar kuru Itālijā burtiski tika transponēts Direktīvas 75/442 II pielikums.

42 Kā to uzsver Itālijas valdība, interpretācija, par kuru ir otrais jautājums, ir vērsta uz to, lai no atkritumu jēdziena ar zināmiem nosacījumiem izslēgtu ražošanas vai patēriņa atliekas, ko iespējams izmantot atkārtoti.

43 Kā Tiesa jau ir nospriedusi, apstāklis, ka izmantotā viela ir ražošanas atlieka, principā liecina par atbrīvošanās darbības pastāvēšanu vai nodomu, vai pienākumu veikt šādu darbību Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta nozīmē (skat. iepriekš minēto spriedumu *ARCO Chemie Nederland* u.c., 84. punkts). Tāds pats vērtējums attiecas uz patēriņa atliekām.

44 Tomēr var atzīt analīzi, saskaņā ar kuru lieta, viela vai izejviela, kas rodas ražošanas vai ieguves procesā, kura galvenais mērķis nav to saražot, var būt nevis atlieka, bet gan blakusprodukts, no kura uzņēmums nevēlas "atbrīvoties" Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē, bet gan kuru tas gatavojas izmantot vai laist tirdzniecībā tam izdevīgos apstākļos vēlākā procesā bez iepriekšējas pārstrādes. Šāda analīze nav pretrunā Direktīvas 75/442 mērķim, jo nav nekāda pamatojuma tās noteikumiem, kuru mērķis ir atkritumu apglabāšana vai reģenerācija, pakļaut lietas, materiālus vai izejvielas, kam ir ekonomiska vērtība kā precēm neatkarīgi no jebkādas to pārstrādes un kas kā tādas ir pakļautas tiesību aktiem, kuri regulē šīs preces (skat. iepriekš minēto spriedumu *Palin Granit*, 34. un 35. punkts).

45 Tomēr, ņemot vērā pienākumu atkrituma jēdzienu interpretēt plaši, lai ierobežotu tiem piemītošos trūkumus vai kaitīgumu, šīs ar blakusproduktiem saistītās argumentācijas izmantošana ir jāaprobežo ar situācijām, kurās lietas, materiāla vai izejvielas atkārtota izmantošana ražošanas procesa turpinājumā bez iepriekšējas pārstrādes ir ne tikai iespējama, bet arī noteikta (iepriekš minētais spriedums *Palin Granit*, 36. punkts).

46 Papildus kritērijam, kas izriet no tā, vai viela ir vai nav ražošanas atlieka, šādas vielas atkārtotas izmantošanas iespējamības pakāpe bez iepriekšējas pārstrādes darbībām tātad ir otrs kritērijs, kam ir nozīme, vērtējot to, vai tā ir vai nav atkritumi Direktīvas 75/442 nozīmē. Ja papildus vienkāršai iespējai vielu izmantot atkārtoti tās turētājam to veikt ir ekonomiski izdevīgi, tad šādas atkārtotas izmantošanas iespējamība ir liela. Šādā gadījumā attiecīgā viela vairs nav uzskatāma par apgrūtinājumu, no kuras tās turētājs gribētu "atbrīvoties", bet gan par īstu preci (iepriekš minētais spriedums *Palin Granit*, 37. punkts).

47 No iepriekš minētā izriet, ka, vadoties no Direktīvas 75/442 mērķa, ir pieļaujams lietu, materiālu vai izejvielu, kas radusies ražošanas vai ieguves procesa rezultātā, kura galvenais mērķis nebija to saražot, kvalificēt nevis kā atkritumus, bet gan kā blakusproduktu, no kura tā turētājs nevēlas "atbrīvoties" šīs Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē, ar nosacījumu, ka tās atkārtota izmantošana bez iepriekšējas pārstrādes ražošanas procesa turpinājumā ir noteikta (skat. 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-114/01 *AvestaPolarit Chrome*, *Recueil*, I-8725. lpp.).

48 Tomēr šāds secinājums nav spēkā attiecībā uz patēriņa atliekām, ko nevar uzskatīt par ražošanas vai ieguves procesa "blakusproduktiem", ko var izmantot atkārtoti ražošanas procesa turpinājumā.

49 Līdzīgu secinājumu nevar attiecināt arī uz tādām atliekām, ko nevar kvalificēt kā lietotas preces, kas tiek atkāroti izmantotas noteiktā un salīdzināmā veidā bez iepriekšējas pārstrādes.

50 Bet saskaņā ar interpretāciju, kas izriet no tādas normas kā Dekrēta-likuma Nr. 138/02 14. pants, lai ražošanas vai patēriņa atliekas netiktu kvalificētas kā atkritumi, pietiktu ar to, ka tās tiktu izmantotas atkārtoti vai ka tās varētu izmantot atkārtoti ikvienā ražošanas vai patēriņa ciklā, tās iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi, vai pēc tam, kad tās ir iepriekš apstrādātas, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas šīs direktīvas II B pielikuma nozīmē.

51 Acīmredzami šāda interpretācija liek no atkritumu kvalifikācijas izslēgt ražošanas vai patēriņa atliekas, kas tomēr atbilst definīcijai, kura noteikta Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmajā daļā.

52 Šajā sakarā tādi materiāli kā tie, kurus apskata pamata prāvā, netiek bez iepriekšējas pārstrādes noteikti izmantoti atkārtoti viena un tā paša ražošanas vai izmantošanas procesa turpinājumā, bet gan ir vielas vai priekšmeti, no kuriem to turētāji ir atbrīvojušies. Saskaņā ar Nizelli paskaidrojumiem materiāli, kurus apskata prāvā, pēc tam tika šķiroti un, iespējams, pakļauti zināmai apstrādei, un tie ir sekundāra izejviela, kas paredzēta melnajai metalurģijai. Šādos apstākļos tie tomēr jākvalificē kā atkritumi līdz brīdim, kad tie faktiski ir bijuši atkārtoti pārstrādāti melnās metalurģijas izstrādājumos, t.i., līdz brīdim, kad tie ir kļuvuši par pabeigtiem pārstrādes procesa, kuram tie ir domāti, izstrādājumiem. Un otrādi — izņemot gadījumus, kad iegūtie izstrādājumi savukārt tiktu pamesti, brīdis, kurā attiecīgie materiāli zaudē to atkritumu kvalifikāciju, nevar tikt noteikts ražošanas vai tirdzniecības stadijā, kas seko pēc to pārstrādes melnās metalurģijas izstrādājumos, jo, sākot no šī brīža, tos vairs īsti nevar atšķirt no citiem melnās metalurģijas izstrādājumiem, kas izgatavoti no primārajām izejvielām (attiecībā uz īpašo otrreizēji pārstrādāto iepakojumu atkritumu gadījumu skat. 2003. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-444/00 *Mayer Parry Recycling, Recueil*, I-6163. lpp., 61.–75. punkts).

53 Tāpēc uz otro jautājumu ir jāatbild, ka atkritumu jēdziens Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas nozīmē nav interpretējams tā, ka tas izslēdz visas ražošanas vai patēriņa atliekas, ja tās ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tās tiek izmantotas atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā, tās iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi, vai pēc tam, kad tās ir iepriekš apstrādātas, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas šīs direktīvas II B pielikuma nozīmē.

Par tiesāšanās izdevumiem

54 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) **atkritumu definīcija, kas sniegta 1. panta a) apakšpunkta pirmajā daļā Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem, kas grozīta ar Padomes 1991. gada 18. marta Direktīvu 91/156/EEK un ar Padomes 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK, nevar tikt interpretēta tā, ka tā ierobežojoši attiecas uz vielām vai priekšmetiem, kas tieši vai netieši nodoti vai pakļauti apglabāšanas vai reģenerācijas darbībai saskaņā ar minētās direktīvas II A un II B pielikumu, vai kurus to turētājs grib vai kurus tam ir pienākums pakļaut šādām darbībām;**

2) **atkritumu jēdziens Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta pirmās daļas, kā tā grozīta ar Direktīvu 91/156 un Lēmumu 96/350, nozīmē nav interpretējams tā, ka tas izslēdz visas ražošanas vai patēriņa atliekas, ja tās ir iespējams efektīvi un objektīvi izmantot vai arī tās tiek izmantotas atkārtoti tajā pašā ražošanas vai patēriņa ciklā, vai arī analogā vai atšķirīgā ciklā, tās iepriekš neapstrādājot un nekaitējot videi, vai pēc tam, kad tās ir iepriekš apstrādātas, taču neveicot reģenerācijas darbības, kas uzskaitītas šīs direktīvas II B pielikuma nozīmē.**

[Paraksti]